

ZGODNJA DANICA. KATOLIŠK CERKVEN LIST.

•Danica• izhaja vsak petek na celi pol in veĳa po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide •Danica• dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 22. septembra 1899.

List 38.

Tarbula.

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

(Dalje.)

V.

Devica veri zvesta.

V dvorani sem in tje koraka
Zamišljen Sapor car;
Zdaj stopa naglo, zdajci čaka,
Ker goni ga vihar,
Ki divji v prsih mu razsaja,
S skrbjo, z bridkostjo ga navdaja.

Kako se sivo morje peni,
Ko tuli vetrov moč,
Ko zvezd in lune žar rumeni
Zakriva temna noč!
Kipi iz brezdnov globočine
Valovje ljuto v visočine.

Kdor caru v srce bi pogledal,
Enak bi zrl vihar.
Teško Vam pevec bo povedal,
Kaj misli tužni car,
Kako ga muči skrb, kesanje,
Greni mu dan, kali mu spanje.

„Soproga bolna mi je draga,
Zdravila zanjo ni;
Nobena stvar ji ne pomaga,
Življenje ji beži.
Naj skusim, vedež kar veleva,
Vmori naj Tarbula se deva!

Pa večkrat vedež prorokuje,
Kar ne izpolne se;
Znabiti tudi zdaj svetuje,
Kar mi pogubno je.

Razžálil bom soprogo ljubo,
Ko deklice dozna izgubo.

Naj devo vedež mi pogubi,
Izgovor najde skor;
Pa žena mi iskreno ljubi
Njo, devam vsem uzor;
Probridko bode se solzila,
Da je devica kri prelila.

Pa vmakni misel se plašljiva,
Ne vstavljalj me nikar;
Prerokba nikdar ni lažnjiva;
Umljiva ni vsikdar.
Naj zdravje ženi se popravi,
Čas žalost vsako ji ozdravi.

Kot zver preganjani kristjani
Kaj so storili mi?
Saj zvesti, vrli državljani
So v bojih lili kri.
Čemu svetišča jim podiram,
Zakaj morim jih in zatiram!

Sem mar pomiril s tem bogove?
Vkroten je li Rimljan?
Mar vživam v hiši srečne dnove?
Li carinji je stan
Kaj zboljšán bridkega trpljenja,
Podaljšán li ji čas življenja?

Pa vmakni misel se plašljiva,
Ne vstavljalj me nikar;
Prerokba nikdar ni lažnjiva,
Umljiva ni vsikdar.
Povelja so mi sveta dana,
Končal bom zlobnega kristjana!”

(Dalje prihodnjič.)

MIHAEL,

po božji milosti in po božjem usmiljenju
knezško-lavantinski,
mnogočastiti duhovščini in vsem ljubim vernikom
svoje škofije

pozdrav, blagoslov in vse dobro od Boga Očeta in Božja
Sina v edinosti svetega Duha!

Gemitus matris tuae ne obli-
viscaris!

Ne pozabi bolečin svoje ma-
tere! (Sir. 7, 29).

(Konec.)

V Gospodu ljubljani škofljani!

Iz rečenega si morete vsaj v glavnih obrisih naslikati podobo žalostne Matere božje in morete spoznati, da se prečudežna Mati po pravici časti in kliče kot kraljica mučencev. Kar govori veliki prerok Izaija o Jeruzalemu, velja o Mariji: *Coronans coronabit te tribulatione. Krog in krog te bode venčal z bridkostjo.* (Iz. 22, 18). Ker se rudeča roža vsled svoje krvne barve imenuje roža mučencev, zato sv. cerkev pozdravlja žalostno Mater kot prvo rožo mučencev. *Ave princeps generosa martyrumque prima rosa. Zdrava bodi o kraljica, prva roža mučenica!* (Osmi rez-ponzorij 3. nedeljo septembra). V obhajilni molitvi sv. maše povečuje Marijo zarad njenega mučeništva: *Felices sensus beatæ Mariæ Virginis, qui sine morte meruerunt martyrii palmam sub cruce Domini. Mučeništvo božje Matere sicer ni bilo krvavo, temveč nekrvavo, notranje, duhovno: po nauku sv. cerkvenih očetov pa je presegalo vse muke pravih mučencev. Rečem še premalo, piše sv. Ildefonz, ako trdim: Marija je pri trpljenju svojega Sina trpela tako bridke bolečine, da jih ne dosežejo muke vseh mučencev skupaj. Sv. Bernard slavi kraljico mučencev kot mučenko na duši, in pristavlja, da je več kakor mučenka. Trpela je dvojno mučeništvo: po udeležbi trpljenja svojega Sina, kakor tudi po življenju vedne pokore in vednega zatajevanja.*

Kaj čuda, da so strašne bolečine Marijine od nekdanj vzbujale globoko sočutje katoliških kristijanov in da so se častile z iskreno pobožnostjo, kakor sem omenil že zgoraj v vvodu. Iz sočutja, iz spoštovanja in ljubezni do kraljice mučencev in mučenic so krščanski stavbarji stavili krasne cerkve, kapele in altarje. Krščanski pesniki so posvečevali svoje moči proslavljanju častitljive Matere bolečin. Eden izmed prvih pravoslovcev mesta Bolonije, Jakobone da Todi († 1306),

je zložil žalostni Materi na čast najlepšo pesen srednjega veka: *Stabat mater*, katero so skušali dostojno popevati Palestrina, Orlando de Lasso, Pergolese, Mozart, Haydn, Bach, Liszt, Witt, Antonin Dvořak in mnogi drugi mojstri glasbeniki. Na tisoče pa jih to pesem moli s sveto cerkvijo, zlasti odkar so papež Inocencij XI. z apostolskim pismom dne 1. septembra 1681 podelili odpustek sto dnij vsem, ki pobožno molijo to žalostinko. Ta odpustek so papež Pij IX. potrdili s pismom dne 18. junija 1876. Tudi največi ljubavni pesnik 12. veka, Walter von der Vogelweide, je opeval z neposnemno nežnostjo Marijine bolečine.*)

Kakor pobožnovernim pesnikom, enako je bila podoba Matere bolečin predmet najkrasnejšim izdelkom in pravim umotvorom mnogih slikarjev in kiparjev. Dovršen kip žalostne Matere stoji na gori Kalvariji v Jeruzalemu. Vrlo znana je slika žalostne Matere božje (Pietà) Michelangelova v cerkvi sv. Petra v Rimu, Michelangela da Caravaggio v vatikanski pinakoteki v Rimu, slavnega Cimabue v cerkvi sv. Franciška v Asiziju, Giotto v kapeli dell' Arena v Padovi, Fiesola v cerkvi sv. Marka v Florenciji, Perugina in Bartolomea v Florenciji. Glasoviti umetnik Viljem Achtermann je trpljenje blažene matere Marije nad vse ljubeznivo in ganljivo predstavil v kipu žalostne Matere v Monastiru. Na slavni sliki žalostne Matere profesorja Trenkwalda drži Marija svojega božjega Sina v naročju. Večni Sin božji je prestal trpljenje, Mati pa trpi dalje v neizrečni bridkosti. Pred to podobo najdeš zaupanje v Boga, stanovitnost in sladko tolažbo v žalosti. Ganljive slike žalostne Matere se nahajajo v pre mnogih cerkvah, kapelah in molilnicah. V župnijski cerkvi v Heidingsfeldu se skrbno hrani podoba žalostne Matere od Tilmana Riemenschneider. V cerkvi cesarske dvorne

*) V Goethe-jevem »Faust-u« je pesen v 1. delu o žalostni Materi eden najlepših Goethejevih spevov. Ganljiva je žalostinka spokornice pred podobo žalostne Matere:

Oh usmili
V prebitki sili
Se žalostna me Mati ti!
Vsa v bolečini
V srca globini
Zreš svoj'ga sina vmirati.
Solze zdaj liješ,
K Očetu vpiješ,
Proseča Sinu pomoči.
— — — — —
Sramote, smrti me otmi!
Oh usmili
V prebitki sili
Se žalostna me Mati ti!

straže na Dunaju na Rennweg-u, prenovljeni od redovnikov resurekcijonistov, najdeš na stranskem altarju biser te cerkve, velik umotvor iz najboljšega časa laškega slikarstva: žalostno Mater božjo. Umetnik je vedel vpodobiti visoki uzor bolečine, udane v božjo voljo.

Predragi v Gospodu! Ne morem se motiti o vzveličavnih čustvih, katera je obudilo v vaših srcih branje mojega pastirskega lista o Materi bolečin. Zalil bi ta vaša občutja, ako bi hotel iz omenjenega izvajati sedaj razne nauke. Te nauke so posnela že vaša od iskrenega sočutja z žalosti polno Materjo prešinjena srca. Le nekaterih višepastirskih opominov ni, da bi zamolčal.

K prvemu vas vprašam, zakaj je Marija, Jezusova in naša mati, toliko trpela? Iz ljubezni do Jezusa, svojega odrešenika, in do nas, svojih odrešenih otrok. Trpimo tudi mi potrpežljivo in udani v božjo voljo iz ljubezni do Jezusa in do Marije! Premišljajmo radi v tem svetem času posta, molitve in zatajevanja našega duha in naše srce vzpodbujajoče trpljenje Jezusovo in sotrpjenje Marijino. Izprašujmo pri tem natančno svojo vest, in izpovejmo se skesano svojih grehov, kateri so povzročili bridko trpljenje in smrt Jezusa Kristusa in žalosti polno sotrpjenje njegove najsvetejše Matere.

K drugemu se hočemo v bridkostih in stiskah življenja vzpodbujati z mislijo, da se nobena bolečina in nobena izguba, katero mi trpimo, ne da primerjati bolečini in izgubi Matere božje. Moj ljubi kristijan, četudi bi videl umirati svojega nadepolnega otroka, pristrčno ljubljenega sina ali ravno razvito hčer, in bi ti pokalo srce žalosti, ozri se na Marijo: kje je bolečina enaka njeni bolečini? Hlapec in dekla pa ne moreta in ne smeta zahtevati, da se jima bolje godi kakor gospodu in gospej! Daruj se voljno, ne da bi vpraševal in bi hotel vedeti, zakaj, čemu? Dovolj, da veš, da je tvojega sina ali tvojo hčer s sveta poklical tisti, kateri je dal svojega edinorojenega Sina v trpljenje in smrt na križu ter ni prizanesel nebeški hčerki Mariji. Spoznaj iz tega, ljubi kristijan, da ne smeš zahtevati, da bi bil brez trpljenja, brez žalostij in brez bridkostij. Že po svoji naravi in po svojem nadnaravnem namenu moraš trpeti od zvonaj in od znotraj. Izraelci so le skozi puščavo dospeli v obljubljeni deželo, in kristijan dospe le po križu iz te solzne doline v raj. Po križu h kroni!

Za cesarja Antonina je v Rimu plemenita gospa, Felicita po imenu, s svojimi sedmerimi sinovi živela vsa srečna v veri v Jezusa Kristusa

in v vaji vsakotere čednosti. Ko so bili, ona in njeni otroci, zatoženi, da so kristijani, pozval jih je mestni predstojnik Publij v imenu cesarjevem, da darujejo malikom. Stanovitno je blaga mati to zahtevo zavračala za se in za svoje sedmere sinove. Doživela je sveto veselje, da so vsi njeni otroci pred sodniki srčno spoznali krščansko vero, dasiravno so morali svoj pogum plačati z mučeniško smrtjo. Sli so v smrt, veselo popevaje. Naposled je bila umorjena tudi mati, tako da je morala sedemkrat prenašati smrtno muko, ker je videla umirati svoje sinove.

Glejte vredno učenko Jezusovo in poslušno hčerko žalostne matere Marije. Ta veličastni vzgled bodi tudi vam, dragi, v zvesto posnemo. Tudi pred vašimi očmi mora v tem vzveličalnem času umreti sedmero otrok vašega srca, to je, sedmero glavnih ali smrtnih grehov. V trdnem zaupanju na pomoč deviške matere božje Marije se vskujte zoper svoj priljubljeni greh, odsekajte temu glavo, in lahko bodete premagali vse druge svoje napake in slabosti. Malo pomena ima sveti postni čas, ako ob njegovem sklepu niste postali boljši, kakor ste bili ob njegovem začetku.

Ko je bil junaški pomorski poveljnik Liladam (L'isle-Adam), veliki predstojnik malteškega reda, leta 1522 izgubil otok Rod, videli so ga, ko je z ostanki svojega brodovja pristal v Mesini. Le ena zastava je še vihrala z njegove ladije, in na tej zastavi je bila naslikana žalosti polna Devica, sedeča pod križem, z napisom: V vsaki bridkosti in sili naše upanje! Tudi naše zemeljsko življenje je podobno vožnji po morju. Ako nam torej pretijo valovi nesreče, ako naši ljubljenci pomrjejo ali nas zapustijo, ako nas nadlegujejo bridke izkušnje in hudi dvomi, plovemo v viharju trpljenja varno in mirno med skalovjem, ako vihra ona zastava pred našimi očmi, ako povzdigujemo svoje oči z otroškim zaupanjem k morski zvezdi, k svoji ljubi gospej in žalostni materi Mariji. Saj je Marija po lepem izreku sv. škofa Epifanija oko, katero vidi našo revo, srce, katero ima sočutje z nami, roka, katera se stega za nami, da nam pomaga.

Častite torej veličastno Mater bolečin in zaupajte v njeno materino varstvo pred vsemi vi, duhovniki Gospodovi! Nekdaj so veliki duhovniki žalili presveto srce žalosti polne Matere s svojim sovraštvom do Jezusa, ki je grajal njihove pregrehe, in s hudobnimi naklepi zoper njega. Mi pa hočemo božji Materi veselje delati z vestnim spolnjevanjem svoje vzvišene in svete službe, z gorečo ljubeznijo do Jezusa in do vseh naši pastirski skrbi izročeni

neumrljivih duš. Marija je posebno mati duhovnikov. Saj jo je njen Sin izročil apostolu v varstvo. In ona je tolažila obupne apostole in je bivala med njimi, ko so izvedeli za gotovo, da je Vzveličar vstal, in ko je sveti Duh razlil nad nje svoje preobilne milosti. Kakor je Marija vidno bivala pri prvi krščanski občini, tako biva nevidno v sv. cerkvi, katere služabnike posebno ljubi kot namestnike svojega Sina, večnega velikega duhovnika, in jih podpira s svojo mogočno priprošnjo. Srčno torej stojmo z Marijo pod križem Kristusovim in prenašajmo potrpežljivo trude in težave svojega prevzvišenega poklica, kakor apostoli, kateri so se veselili, da so smeli zavoljo imena Jezusovega trpeti zasramovanje in preganjanje.

*Iuxta cruce[m] tecum stare
Et nos tibi sociare
In planctu, percupimus!*
Da pod križem s tabo stali,
In da bi kot ti jokali —
To zvesto želevamo!

Ljubite in posnemajte žalostno Mater vi, krščanski stariši! V vaših naročjih počiva upanje prihodnosti. Vi hranite in redite mladi zarod z vsakdanjim kruhom, krepčajte ga tudi z mlekom krščanstva iz verno pobožnih src. Kar vi vtisnete otrokom v srce o Jezusu in Mariji, to požene globoke korenine; naj tudi pozneje nad tem buči divji vihar sveta, o pravem času bode vendar zopet pognalo, bode cvetlo in rodilo sad vzveličanja. Odgojajte svoje otroke za Boga in ne za svet, da so in ostanejo vedno izvoljeni otroci božji in Marijini.

In vi, krščanski otroci, častite in ljubite iz vsega srca svojo nebeško Mater. Spolnajte vzveličalni opomin, kateri je dal oče Tobija na smrtni postelji svojemu sinu mlademu Tobiji, rekoč: Moj sin, poslušaj besede mojih ust in vtisni jih trdno v svoje srce... Spoštuj svojo mater vse dni njenega življenja: ker spominjati se moraš, kakošne in kolike nevarnosti je trpela zavoljo tebe... Vse dni svojega življenja imej Boga v spominu, in varuj se, da v greh ne privoliš in da ne puščaš v nemar zapovedij Gospodovih.. Varuj se vsake nečistosti.. in napuhu ne pusti gospodovati ne v svojih mislih, ne v svojih besedah; ker v njem se je začela vsa spačenost... Hvali Boga vsak čas in prosi ga, da vodi tvoja pota. (Tob. 4, 2—4. 6. 13. 14. 20).

Poveljajte kraljico bolečin z besedo in z dejanjem vi, krščanski možje: ker vam je

dal Jezus najbolje, kar je imel: Marijo, ko je stala pod križem. Ljubite in proslavljajte vi, krščanski mladeniči in krščanske mladenke, lilijo čistosti in rožo mučencev, in bode te časno srečni ter večno vzveličani! Skazujte se vi, Bogu posvečeni redovniki in redovnice, kot srčne častilce in častilke najčistejše, najubožnejše in najžalostnejše Matere z natančnim spojnjevanjem slovesno storjenih obljub devištva, uboštva in pokorščine. Marija, kraljica devic, se vas bode vedno spominjala v nebesih in bode za vas prosila pri svojem božjem Sinu.

Zatekajte se v varstvo in brambo žalostne Matere vi ubožci in zapuščeni, in učite se od Device najmodrejše, v uboštvu in sili Bogu se darovati. Križ je vedno pripravljen in čaka kristijana povsodi. Ne more mu uteči, naj beži kamorkoli. Ako rad nosi križ, bode križ tudi njega nesel tje, kjer je konec vsemu trpljenju. Ako pa ga nosi z nevoljo, teži ga še huje in vendar ga mora nositi. Ako se otrese enega križa, našel bo kmalu težjega. Ne more se ogniti tistemu, čemur se ne more umakniti noben človek. Kateri svetnik na svetu je bil brez križa in trpljenja? Vse življenje Jezusovo in Marijino je bilo križ in mučeništvo; zato bodi tudi vsakdo pripravljen, da kot dober in zvest hlapec nosi pogumno križ Gospoda in njegove blažene Matere. Blagor jim, ki v tej solzni dolini žalujejo in jokajo z Jezusom in z Marijo, ker potolaženi bodo!

Častite posebno vi grešniki Mater bolečin s tem, da obžalujete svoje grehe, da se jih izpoveste in se jih potem skrbno varujete. Ako se po nauku sv. Pavla (Hebr. 6, 6) Kristus z vsakim smrtnim grehom vnovič križa, mora potem tudi Marija vsakikrat pod križ. Ne silite je torej na novo pod križ in ne prebadajte zopet z mečem njenih prsi! Oče Roviglione iz družbe Jezusove pripoveduje, da je imel neki mladenič hvalevredno navado, da je vsaki dan obiskal podobo žalostne Matere, ki je nosila sedem mečev v prsih. Nekoč je storil nesrečnež smrten greh, in ko je nato stopil pred podobo, videl je v srcu Device osem mečev in je slišal glas, da osmi meč v Marijinih prsih pomeni njegov greh. Ves prestrašen hiti se izpovedat in zadobi zopet otroštvo božje.

Ob sklepu pa vsi prav ponižno prosimo preljubeznivo Mater bolečin, da nam kot priprošnjica umirajočih ob uri ločitve iz tega sveta zadobi milost, da dosežemo venec zmage. Kakor je nekdanj svoje ljubo Dete položila v naročje starčku

Simeonu, in je ta v sladkem veselju zapel svojo popotnico: Nunc dimittis servum tuum, Domine, katera je vse navzoče čudežno ganila in povzdignila, tako naj tudi vsakemu izmed nas izprosi ob smrtni uri milost, da moremo kakor Simeon zapeti večerno pesen: Sedaj odpusti, o Gospod, svojega hlapca v miru; ker moje oči so videle tvoje vzveličanje!

Christe, cum sit hinc exire,
Da per Matrem me venire
Ad palmam victoriae!
Quando corpus morietur,
Fac ut animae donetur
Paradisi gloria! Amen.

Kristus, ko se bo ločiti,
Mi po Materi dobiti
Zmagovalno krono daj!
Kadar smrt mi truplo vzame,
Daj, da dušo mi objame
Večne slave srečni raj! Amen.

V Mariboru, na god svetih sedem bratov Marijinih žalostij, dne 11. februarija 1899.

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenske in dolenske domovine.

Motto:

*„Beseda sladka domovina,
Ne prideš več mi iz spominja!“*

Andr. Praprotnik.

Zapustivši dobrepoljsko postajo se prične zopet železnica vidno pospenjati na vkreber. Na več mestih se je moral vsekati tir skozi skalovje, na drugih krajih ga objema gozd. Kraj je popolnoma samotni, v daljavi pa se kažejo k desni Bloške višine, no-tranjsko gorovje in gorenski divjeromantični orjaki. Kmalu zagledamo v dolini k desni mnogo zgradob. To so Ponikve. Pred kakimi 45 leti so bili zgradili ondi gospodje, ki ali niso vedeli, po čem so „groši“, ali pa so se lahkoverno zanesli na zagotovila drugih velikansk plavž, da bi topili ondi v okolici kopano železno rudo, katera pa je zaslužila ime „pustinjka“. Ob plavežu so zgradili tudi več novošegnih poslopij za vodstveno in službeno osebje; nekako enakost je vse to imelo kaki novošegni ameriški naselbini. Ko so pa vžgali plavž, pokazalo se je, da se ruda noče topiti, in da so vsa dragocena poslopja in stavbe zgrajene za — prazen nič. Iz nameravanih fužin so nastale zdaj menda parne žage, — kedo pa je njihov lastnik in kako se podjetje ponaša, nisem pozvedoval. Je pa sploh na svetu zdaj tako: stare naredbe, tovarne, podjetja ginejo; nove se oživljajo in vstajajo, — pri tem pa se oživlja stara prislovica v novo resnico: „Ti gospod, jaz gospod: kedo bo pa konja vpregal?“ Vsak tudi dandanes kaže, da se ljubezen do bližnjega pri njem samem začinja.

Kmalu za Ponikvami se nam vedno bolj kaže in odpira okolica Velikih Laščič, in zdajci smo dospeli tudi na postajo tega imena. Tukaj nas je skupščinarje

pričakovalo pač veliko iznenađenja. Grom topičev nas je pozdravil z bobnečim odmevanjem, vsa laščanska inteligencija je čakala vlaka na kolodvoru, in ko se pripeljemo na postajo, zaorijo gromoviti „živijo“-klici. Da, — Laščani vejo v resnici preblagi trud, namene in napore Ciril-Methodove družbe. Poleg srčnih pozdravov so dame tudi sipale duhteče šopke skuščinarjem v vagone. Naj bo vsem narodskim razumnikom izrečeno tu toplo priznanje in javna zahvala, ter pohvala. Zaslužijo pač Veliko Laščani, da bi se kedaj družbino vodstvo spominjalo tudi tega kraja za glavno vsakoletno skupščino.

Od Velikih Laščič pa se ne morem ločiti kar tako na kratko, kot od dozdej že prevoženih postaj. Ta kraj sem že poznal, ko se nikomur niti v sanjah še ni dozdevalo, da bo kedaj tu memo vozila železnica. Mislim, da sem bil krog l. 1846 v prvič v tem kraju, skozi katerega pelje deželna cesta od Ljubljane na Kočevije. V poznejših letih, zlasti za časa župnikovanja zaslužnega rajn. veleč. g. Ivana Brodnika sem bil pa večkrat tam. Poznal sem še staro veliko-laško cerkev. Bila je majhna, ozka, prezidavanja na moč potrebna. Le eno je imela, precej čeden, trden zvonik. In ta se je Laščanom videl in zdel tako lep, da so, ko se je šlo za zidanje prepotrebne nove cerkve, odločno zahtevali: zvonik se ne sme podreti, ampak nova cerkev naj se prizida staremu zvoniku. Razsodni gosp. župnik Brodnik je v duhu videl, kako se bo to čudno vjemalo; a Laščanje, — to sem čul iz ust g. Brodnika samega, — so bili pri tem tako določni, da so naravnost rekli: „Če nam g. župnik podere zvonik, pa naj potem zida cerkev sam!“ Gospod župnik je bil moder, previden mož; vedel je, da pri takem kočljivem in težavnem delu ne kaže biti z župljani v razporu, torej se je vdal. Svojemu namenu pa, naj bi nova cerkev dobila dva zvonika, ostal je na tihem zvest. Pustil je stati stari zvonik, poklada'i pa dal kakor nevedoma v porazumljenju z zidarskim mojstrom temelj z novim cerkvenim zidanjem vred tudi za prihodnja dva nova zvonika. Ko je nova cerkev zrastle iz tal, potem se je še-le pokazalo, kako jej je stari zvonik prava — pavova noga. Prav tako je bilo videti, kakor bi se velikemu krepkemu možaku potisnila glava med rami in pleča. Poleg nove cerkve se je za časa župnikovanja gosp. Brodnika zidalo v Laščah novo župnišče, mislim da tudi nova šola in povrh celo še pokopališče. Ondi si je bil imenovani gospod pripravil tudi svoje grobišče, — sam mi je to pravil in kazal, kje želi počivati. A preselil se je bil pozneje odtod za župnika v Žužemberk, kjer je tudi kmalu umrl. Prečvitli cesar je priznal zasluge Brodnikove s tem, da ga je bil odlikoval z zlatim križcem s krono za zasluge; mislim pa, da si je bil blagi gospod zaslužil za svoja obila delovanja in svoje trude tudi odliko nevenljive krone v nebesih.

Ako se pa zdaj ozremo s postaje na Velike Laščiče, ki se nam kažejo onkraj doline na topokroglem griču v jako slikoviti legi, vidimo, da najvišje mesto ondi zaseda dvastolpna župna cerkev. Kaj? Dvastolpna? — Ali sta jej morebiti zrastle zvonika čez noč? Kaj še! — Tukaj se snidemo vnovič z že od Stare Loke znanim veleč. g. Matejem Frelihom. Njegovih obilnih delovanj pri zidanih nove dekanijske cerkve v Stari Loki smo že v 1. listu letošnje „Danice“ omenili. Od tam je odšel l. 1865.

blizu krog časa, ko je bila dodelana starološka cerkev (ako se prav spominjam, bil je slikanih šest oken v glavnih kapelah še on naročil, ali vsaj mnogo je deloval za njihovo napravo), za župnika na Prem. Ondi je našel za blizu dve tisoč duš broječo župo sila revno majhno cerkvico, ki nikakor ni zadostovala za toliko prebivalstva. Zdajci je pokazal g. Matej zopet svoj pogum. Lotil se je zidanja nove cerkve, in sicer tako, kakor pravimo: na preveliko korajžo, — s praznimi rokami in žepi. Pravili so, ne vem, ali je bila to le šala, ali pa resnica, da je premogel 3, — zapiši tri goldinarje, koje pričel cerkev zidati. Da si je pa s tem bogoljubnim delom nakopal na glavo ogromno truda in silovite skrbi, je lahko umljivo. Neki g. župnik mi je enkrat dejal: „Kdor hoče vedeti, kaj so skrbi naj se poloti zidanja novih cerkva!“ V jeseni l. 1867 sem obiskal Freliha na Premu. Staro cerkev je opasovalo takrat še temeljno zidovje novega svetišča okoli in okoli. Ko so spomladi pričeli nadaljevati zidanje, prekladali so kar kamenje stare cerkve v zidovje nove. Na jesen me je prijatelj Matej povabil že k blagoslovljenju nove cerkve, katero vabilo sem bil tudi radestno sprejel in spolnil.

Leta 1870 je prišel Frelih za župnika v Lašče. Nobenega menda ni zbadal tako v oči pritlični cerkveni zvonik, kakor njega, in ker si je znal pridobiti srca župljanov, začela sta tudi kmalu rasti nova zvonika iz tal.

Zdaj je laščanska cerkev izmed najlepših ljubljanske škofije, in dokler bo stala, dajala bo častno spričevalo nepozabnima čč. gg. župnikoma Brodniku in Frelihu, kot mož, ki sta ljubila lepoto hiše Gospodove.*)

Nadučitelj Josip Levičnik.

(Dalje prihodnjič.)

Razgled po domovini.

Nova maša v Zg. Gorjah. Prelepa slovesnost se je vršila dne 15. t. m. v Zgornjih Gorjah v rajskem Bledu. Stopil je ta dan pred Gospodov altar novomašnik goriške nadškofije, gorjanski rojak č. g. Ivan Kunšič. Ze itak veličastni praznik Marijinega vnebovzvetja je še bolj poveličal to pomenljivo slavnost, katere se je radovalo vse, staro in mlado, vsaj je preteklo že tudi 20 let, odkar je v Gorjah zadnje novo mašo obhajal veleč. g. I. Zalokar, sedaj misionar v Ameriki. Že prejšnji dan je naznanjalo neprestano pokanje iz topičev in slovesno pritrkavanje zvonov, da se vrši tu nekaj izvanrednega. Vaščani so ozaljšali svoje hiše z zastavami in zelenjem ter postavili nebroj mlajev in slavolokov. Predvečer je bila vsa vas krasno razsvitljena, gasilno društvo gorjansko je pa priredilo svojemu rojaku bakljado, dočim

*): Malo komu, ali pa morebiti nikomur izmed m'ajših ni znano, da je bil po docelih in naročilih t' čast. gosp. župnika Brodnika napravil načrt za novo laščansko cerkev rajni veleč. g. župnik s Save, Ivan Koprivnikar, poznejši dekan vrhniški. Kot kapelan v Št. Ruprtu se je bil navzel ves duha ondotnega preslavnega dekana preč. g. Vinc. Vovka, rojenega Blejca, ki si je toliko neumrljivih monumentalnih spomenikov postavil kot dekan v Metliki in pozneje kot župnik v Št. Ruprtu! Ne spominjamo se, da bi bil kedo življenje in delovanje Vovkovo bolj na drobno popisal. To pa imenujem kar naravnost velik naroden greh, ako bo vse to zapadlo pozabljivosti, kar je on storil v Metliki in v Št. Ruprtu.

so mu domači pevci zapeli nekaj prelepih narodnih pesmij. Še večja je bila radost, ko je napočil dan slovesnosti same. To je bil zares dan, ki ga je Gospod naredil! Petnajst čč. gg. mašnikov, bližnjih in daljnih, mej njimi veleč. g. Novak, dekan radovljiški, in 6 bogoslovcev tovarišev je prihitelo poveličat to slavnost. Veličasten je bil sprevod svatov, vseh nad sto, iz prijaznega župnišča v po zaslugi za vse dobro vnetega gorjanskega župnika velečastitega g. svetnika Ažmana krasno opravljeno župno cerkev. Lepo je propovedoval gorjanski rojak veleč. gosp. Ivan Belec, župnik iz Istre, razlagajoč delovanje katoliškega duhovnika, kateri spremlja človeka od rojstva do groba bodreč g. novomašnika, naj vstraja v častitljivem a trudapolnem mašniškem stanu, v kateri ga je Bog poklical iz svetnega vojaškega stanu. Častitljivo je potem služil g. novomašnik svojo prvo daritev Najvišjemu, obhajajoč prvokrat svoje drage sorodnike. Prav spodbudno je pel v cerkvi domači mešani zbor, kateri je še potem celo popoldne razveseljeval svate z milo slovensko pesmijo. Tako je minul dan, pomenljiv za vso Gorjansko župo, saj se je vsem navzočnikom bralo na očeh, kako veselje jih prešinja. Sosebno pa je bil to dan za njegovo mater in za sorodnike. Z njim se ga je veselil, če tu na zemlji ne, pa gori v raju novomašnikov pokojni oče. Najpomembnejši pa je bil za gosp. novomašnika samega, saj je ta dan prvokrat posvetil in imel v rokah Njega, od katerega imamo vse, ki daj novomašniku milost, da bo neomadežno stal na braniku sv. vere dolgo let.

*I. Franke
Kopri
Zalokar*

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec september 1899.

(Spis potrjen in blagoslovljen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

Boj proti skrienim družbam.

Odkar je bil sovražnik vsega dobrega pahnjen z nebes, stremlje ves čas za tem, da bi si ustanovil na zemlji svoje kraljestvo, ker se mu tega ni posrečilo v nebesih. Da izvrši ta namen, ne more po svojem menenju storiti nič boljšega, kakor da povsod in v vsem „posnema“ Boga. (Tertulijan). Kakor se je Gospod Bog ponižal in razodel človeku svojo resnico, tako vara tudi satan ljudi s svojim napačnim razodetjem; kakor deli Bog večkrat ljudem na čudežen način različnih dobrot, tako vrši tudi satan njim v pogubo včasih dozdevne čudeže. Kakor je slednjič med vsemi Božjimi deli jedno, katero presega vse drugo: cerkev Kristova, — tako skuša tudi satan združiti vse zlo in vse slabo v celoto, kar bi bila nekaka protislika Kristovi cerkvi.

Brezdvomno je ta načrt hudobnega duha v naših dneh napredoval že zelo; posrečilo se mu je, da si je pridobil v takozvanih „skrivnih družbah“, zlasti v prostozidarstvu, mnogo pristašev, ki mu vedé in nevedé služijo ter goreče razširjajo njegove principe.

Glavni znak svoje cerkve imenuje Odrašenik večkrat njeno očitnost; zdaj je ime neval svojo cerkev mesto, ki leži na gori in jo more torej videti vsakdo; zdaj zopet zahteva od apostolov,

naj oznanujejo nauk njegove cerkve doli s streh, t. j. očitno in prostodušno, in da naj hodo sami luč, katera vsem sveti, ki pridejo v hišo. — Skrivne družbe se boje luči, kakor pove že njihovo ime, ter ljubijo to, da skrivajo svojo pravo podobo v temi. — Drug značilen znak Kristove cerkve je ljubezen; pri vsakem koraku in vsaki stopinji nas srečeva njena ljubezen do Boga in do bližnjega; vzrastla je na križu iz sedeža prave ljubezni iz božjega Jezusovega srca. Vse njene zapovedi se združujejo v zapovedi ljubezni; prvi zakrament je zakrament ljubezni, najsvetejši zakrament sv. Rošnjega Telesa. Znak skrivnih družeb je sovraštvo sovraštvo do Boga in do ljudij, do reda in miru, pred vsem pa sovraštvo do cerkve, do njenega vrhovnega glavarja in njenih udov. O različnih časih in v različnih okolnostih se kaže to sovraštvo na različni način; slednjič pa se uvida, da je to sovraštvo vedno jedno in isto. Kjer ima cerkev le še kakega upliva do vzgoje, tam se počenja vse mogoče, da postanejo šole nekonesijonalne, t. j. brezverske in brezbožne. Kjer se ljudstvo še trdno drži krščanske vere in njenih zapovedij, tam mora zasejati slabo časopisje strup ne vere, in to v najbolj skrivne doline in na najvišje planine. Kjer cvete še krščansko družinsko življenje, tam se mora družina pokvariti in razpraviti. In dočim skušajo tako omajati verske stebre, prizadevajo si ob enem, da oslabe in zmanjšajo tudi spoštovanje do svetne gosposke. Kjer se skrivne družbe ne morejo zanašati na podporo mogotcev, tam rujejo na skrivaj kakor krti; kjer se jim je pa posrečilo, pridobiti si pristašev v najvišjih vladnih službah, prav na ministrskih stolah in po ljudskih zastopstvih, tam napadajo državo in vero kar očitno pred celim svetom. Zato se zadnji čas očitno in glasno razlega klic, ki naj bi po sklepu prostožidarjev z leta 1894 odtrgal Avstrijo in Nemčijo od cerkve: „Proč od Rima!“

Pred kratkim so dali kovati, da povelečujejo to protiversko gibanje, posebne svetinje, ki kaj jasno kažejo, v kako tesni zvezi je ta gonja s prostožidarstvom. Ta spominska svetinja ima namreč na jedni strani tri plavice in tri hrastova peresca, katere veže trak, na kojem je napisano: „2012 po Noreji.“ (Pri Noreji na Štajarskem so l. 113 pred Kristom stari paganski Germani, Cimbri, prvokrat premagali Rimjane) Na drugi strani je pa prostožidarsko znamenje, trikot, z napisom: „Los von Rom!“ „Proč od Rima!“

Ti spomeniki spominjajo nehote na medalije, katere so kovali v prejšnjih stoletjih v zmagoslavje nad srečno pokopano cerkvijo, kakor so mislili: Tako je storil grozoviti preganjalec kristijanov Dijoklecijan koncem 3. stoletja in take svetinje so kovali tudi za časa francoske revolucije. Toda, čudna usoda! Dijoklecijan je umrl, žrli so črvi še živo njegovo telo, — cerkev pa je stopila mladeniško čvrsta in takorekoč pomlajena v mučeniški krvi iz podzemskih ječ na dnevni svet in zasadila je križ na strehe rimskih palač, na cesarske prestole in v amfiteatre, kjer naj bi bila malo poprej — izkravela. Tudi izmed francoskih krvolokov, kateri so dali kovati omenjene spominke, so živeli le še trije, ko je stopal Pij VII. sloboden v Rim; vsi drugi so poginili po samomoru ali pa na morišču.

Ali ne bode mogel Gospod Bog priskrbeti tudi „Los von Rom“ gibanju prav tako klaverne usode?

— Gotovo! Toda vendar ne smemo pustiti, da bi izvejeval On sam to bitko. Kakor ima pekel svoje vidne pomagače, tako hoče porabiti Bog ljudij da obnove in branijo njegovo kraljestvo in ponižajo njegove sovražnike.

Zato se moramo pred vsim v skupni molitvi okleniti božjega srca Jezusovega, da stori slednjič konec preganjanju cerkve. Vzglede te molitve nam je dal sam sv. Oče, ko je posvetil ves svet presv. srcu in na ta način takorekoč čoln sv. Petra, sv. cerkev, skrtil v presv. srce kot varno zavetje. „Vem“, je dejal Doutreloux u. škofu v Lütlichu, „da bode ta posvetitev podvzela izliv božjih milostij, katerih pričakujemo.“

Z molitvijo moramo združiti tudi dejanje. Skrbeti moramo, kolikor je mogoče, za mladino in ne prej mirovati, dokler ne dobimo zopet krščanskih šol, v katere morejo pošiljati stariši svoje otroke brez nevarnosti, da se okužijo že njihova mladostna srca.

Dalje moramo skrbeti za ubožce in trpine, katere skušajo pridobiti za se skrivne družbe s hinavsko človekoljubnostjo, z vsemi mogočimi dobrodelnimi napravami in podpornimi društvi.

Po močeh moramo podpirati dobro časopisje, slabega pa se moramo ogibati in je tudi od družih odvrčevati.

Gojiti moramo patrijotizem, ker vsaka, tudi svetna gosposka je postavljena od Boga.

Čim bolj se slednjič razlega klic: „Proč od Rima!“ tembolj se moramo okleniti sv. cerkve, in tem zvestejše se je moramo držati, da nas ne loči od nje niti sedanost niti bodočnost, niti angelji, niti sile, niti višina, niti globina

Naj pridenemo še kratko molitev za spreobrnjenje prostožidarjev, katero je predložil veleč. o. Benazé T. J. sv. stolici in kateri je podelil sv. Oče dne 11. avgusta 1898 — 100 dni odpustka. Kajti, ako sovražimo zmoto, ne smemo pozabiti nikoli ljubezni, koje nam je gojiti do vsakogar

Molitve za spreobrnjenje prostožidarjev.

Gospod Jezus Krist! Ti, kateri hočeš osvetliti svojo vsemočnost zlasti s tem, da odpustiš grešnikom; Ti, kateri si rekel: „Prositate za tó, ki vas preganjajo in obrekujejo!“: prosimo dobroto Tvojega presv. srca za duše, ki so ustvarjene po Božji podobi, ki pa so bile po zviti zapeljivosti prostožidarstva ogoljufane in ki hite po potu večnega pogubljenja. — Ne dovoli, rotimo Te! da bi še nadalje stiskali cerkev, Tvojo sv. nevesto; temveč omeščan po posredovanji svoje matere, preblazene Device Marije, in po molitvi pravičnih, se spomni svojega neskončnega usmiljenja! Pozabi na njihovo pokvarjenost in stori, da se povrnejo k Tebi in tako z očitno pokoro potolažijo cerkev in dosežejo večno slavo. Kateri živiš in kraljuješ na veke. Amen.

N.

b) Posebni nameni:

22.) † **Sv. Mavricij in tovariši.** Dobre navade v vojašnicah in vojaških šolah. Pogumno spoznavanje vere nasproti modernemu paganstvu.

23.) † **Sv. Lin.** Duhovniki in obhajanci, Zasadilci svetih zakramentov. Zidanje in olepšavanje cerkvá.

24.) **Naša ljuba Gospa — rešitev jetnikov.** Oslobojenje mnogoterih iz sužnosti greha. Uboge duše v vicah. Bolniki.

25.) **Sv. Pacifik.** Mnogi ljudje, ki so nagle jeze in maščevanja željni. Vrnitev časti tistim, ki so bili po krivem obrekovani. Omahljivi in skropulozni ljudje.

26.) **Sv. Ciprijan in Justina.** Grešniki iz navade. Oslobojenje od nevarnih tovaršij. Milost stanovitnosti v dobrem.

27.) **Sv. Kozma in Damijan.** Katoliški zdravniki in medicini. Bolnišnice in dušno pastirstvo pri bolnikih.

28.) **Sv. Vencislav.** Jedinost med českimi katoličani. Krščanski duh vladam in uradnikom. Neka učiteljica in njena šola.

N.

Raznoterosti.

Mariborske šolske sestre prevzamejo sirotišno v Mestaru. Na ta kraj svojega novega poklica ste se podali že sestri Roza Jugova in Štefanija Detičekova. Bržkone izgubi tudi dekliška šola sv. Cirila in Metoda v Trstu katero dosedanjih svojih vrlih učiteljic.

V **Velikovci**, pravzaprav v Št. Ruprtu pri Velikovci — odpremo letos dekliški internat ali vzgojevališče odraslejšim deklicam. — Kdor je sledil delovanju družbe sv. Cirila in Metoda na Koroškem, temu je z imenom „Velikovec“ povedano vse. Kdor pa je bral časniških poročil o dosežanjem uprav uzoritnem delovanju za Boga in za dom gorečih šolskih sestra v Velikovci, ta si bo želel svojo hčer ali sorodkinjo imeti v tem varnem in tem domorodnem zavetišči. — Slovenci! Zglasite se, kdor misli, z adresno „Če šolske sestre Št. Ruprt pri Velikovci, Koroška.“ — Dne 16 oktobra t. l. je temu vzgojevališču pričetek.

Benediktin o Ciril Zupan, ta čas župnik Slovenem v Puebli, države Colorado v Severni Ameriki, se je 4. t. m. vrnil v Ameriko potem, ko je bival kake 3 tedne na svojem domu v Strakovljah, predosljiške župnije. Z njim ste v Ameriko šli 2 sestri, 18letna Franja in 22letna Josipa — a od doma premožni: ne kruha si iskat, ampak se posvetiti tam za morjem redovnemu življenju.

Tovarnar s pečmi g. Avgust Dreise je ponedeljek 4. septembra prestopil iz protestantstva k katoliški veri. „Bilo mi je to že dolgotrajno hrepenevanje,“ — se nam je izrazil. Bog ga blagoslavlja z njega čast, rodbino.

„**Mestni dom**“ v Ljubljani — namenjen v prvi vrsti požarni brambi in vsemu orodju, kar ga ima — se je odprl nedeljo 10. t. m. kar najslovesneje. Prej ta dan že in ob slavnostnem dnevu samem so se sbajale v Ljubljano požarne brambe iz vseh slovenskih krajev. Le kranjskih je bilo 71 gasilnih društev s 1206 možmi. Prišli so pa tudi zastopniki iz daljne Česke in iz sosednje Hrvaške. — Najlepše vsemu in najbolj slovensko je bilo pa to, da so cgnjegasci z Bogom hoteli pričeti. V to svrhu se je na očitnem trgu pred „Domom“ brala slavnostnega dne ob desetih sv. maša in se je nato blagoslovilo vse gasilno orodje. Pač ginljiv prizor, ko so ob najsvetejših mašnih delih v prah se sklonile pred svojim Bogom, te krepke postave naših brambovcev zoper cgenj. Živo besedo se je potem tudi gospod

mestni župan, oddajajoč „Dom“ svojemu namenu — spominjal v prvi vrsti Boga, ki naj čuva nad Ljubljano in jo varuj ognjenih nesreč. — Slovenci! ne bahajmo se — a tega vendar le ponosni bodimo, da otvarjamo svoje zgradbe „z Bogom“; ini narodi — na koje krščansko stalo povdarjajoč ne mečljemo kamenov — pa redoma le „z jutranjim vrčkom“. Ne krenimo, rojaki, nikoli s te poti. Ponosni na svojo vero, najbolje čuvamo svoj rod.

Drugi sestanek krščansko mislečega akademičnega dijaštva v Ljubljani. Sredo, 13. t. m. se je zbrala velikošolska naša mladina v „Kat. Domu“ v Ljubljani ob jutranjih in popoldanjih urah, da izvrši ta svoj popolnem znanstveni shod. Ob tem zboru naj bi predavali zastopniki vseh 4 fakultet. Ker je vlvanskemu sestanku bil drug značaj postal je ta drugi sestanek pač prvi. Govorili so zjutraj stud. theol. Anton Skubic o „nematerijalnosti duše,“ cand. iur. Ivan Šinkovic o „rimskom pravu in o srednjeveškem družabnem redu,“ stud. phil. Josip Srebrnič o „pomenu geografske lege na razvoj človeštva“ — popoldne pa stud. phil. Bogumil Remec o „ljuških knjižnicah“ ter cand. med. Anton Breclj o „alkoholizmu pa socijalnem vprašanju.“ — Mi pristrčno pozdravljamo to vednostno stremljenje našega nadebudnega visokošolstva trdeč, da le po versko življenje in ljubezen do vednosti reši naš inteligentni naraščaj. Orjaka nosita nad portalom ljubljanske bogoslovne navidezno lahkotno ploščico napisom „Virtuti et musis — čednosti in vednosti“, a šibi se jima ob tej nošnji vendar le nadčloveško krepo udovije. Le samozatajevalnim naporovanjem torej do kreposti in do vednosti! — Zvečer se je izvršil tudi tam „komers“ v proslavo „krščansko-socijalnemu delalstvu.“ Kar kosali so se ob tej priliki pevci-bogoslovci z dečki pevci ter ženski kor s tamburaši tako, da so vneti govorniki komaj mogli do besede. „Zg. Danica“ poročajoč o tem prosi svojih bralcev le samo ene usluge svojemu narodu. Molite, bralci, naj bi se prihodnje leto sestali že vsi, prav vsi slovenski dijaki — in če ne še popolnoma zedinjeni vsaj bližajoč se blaženemu edinstvu: da postanemo vsi eno! Draga akademiška mladež! Ni nas Slovencev veliko — in če se prav vsi združimo, še nas ni veliko. Odpustite si svoječasna nepovoljna preneljenja in postanite pod deviso „Čednosti in vednosti“ vsi eno!“ Sv. Pavel uči: „Prosim Vas pak, bratje, da vsi eno govorite in da med vami ne bo razprtja . . . je-li mari Krist razdeljen?“ (I. Kor. 1. 10. 13.)

Franciškanski general o. Alojzij Lauer, Nemeč po rodu, biva od 14 t. m. v ljubljanskem franciškanskem samostanu. Došel je od vizitacije ogrskih samostanov čez Dunaj sem v Ljubljano, da se vrne zopet v Rim. V Ljubljani je pripovedoval samostancem, koliko solza da je pretočil, ko je Bismark iz Nemčije ugnal njega s franciškani. Peljal je takrat provincijal Lauer svoje sobrate v Ameriko in ustanovil tam za morjem bujno cvetočo franciškansko provincijo. — Tako se je hrepenečemu možu obistnilo to, kar je vekovito lepimi besedami zapisal Tertulijan: „Sanguis martyrum — Semen christianorum“ kri mučenikov, seme kristijanov. — Kdor si živel dalje, prepričal si se sam, da se ti skoraj vsaka nezasluzena bridkoba že tu na svetu — premeni v medeno sladkost.